

Др Маја Лукић*

АУТОРИТЕТ СУДА ЕУ ИСПРЕД ПРАВНЕ СИГУРНОСТИ ПРЕСУДА МОХ

Пресуда Суда Европске уније у спору поводом арбитраже о погону „Мокс“ из 2006. године има вишеструки значај за тумачење и развој права Европске уније. Спор је иницирала Европска комисија захтевом да се утврди да је Ирска, тиме што је започела арбитражни поступак против Уједињеног Краљевства на основу Конвенције УН о праву мора, повредила искључиву надлежност Суда Европске уније за решавање спорова у погледу тумачења права ЕУ, да је спор о праву ЕУ поднела на решавање ненадлежном телу, као и да је прекршила обавезу сарадње. Суд је нашао да чак и само приступање ЕУ ме шовитом споразуму чини материју тог споразума делом права ЕУ. Пресудом је потврђена искључива надлежност Суда Европске уније за све спорове поводом права ЕУ. Дужност лојалне сарадње протумачена је као ограничење права држава чланица да уживају права и врше обавезе која имају по међународном праву. Заједничко дејство ставова изнетих у пресуди доводи до практичног раздвајања правних система држава чланица од права и обавеза које те државе имају по међународном праву, уз учвршћивање улоге институција ЕУ као моћног посредника.

Кључне речи: *Погон МОХ. Прећутна овлашћења. Спољна уговорна надлежност. Дужност сарадње. Конвенција УН о праву мора.*

Пресуда Суда Европске уније (у даљем тексту: Суд ЕУ, Суд) у поступку Европске комисије против Ирске поводом арбитраже коју је Ирска иницирала против Уједињеног Краљевства због погона „Мокс“ (*MOX Plant*)¹ важна је из више разлога. Најчешће је цитирана због тога што је једна од првих у низу одлука у којима је упадљиво афирмисана аутономија права Европске уније (у даљем тексту: ЕУ) као разлог искључења права или обавеза држава чланица по међународном

* Аутор је асистент Правног факултета Универзитета у Београду, *maja.lukic@ius.bg.ac.rs*.

¹ *Commission of the European Communities v. Ireland (Mox Plant)*, C 459/03, [Grand Chamber], [2006] ECR I 4635.

праву.² У њој је Суд ЕУ први пут утврдио важно правило за решавање (хоризонталног) сукоба своје надлежности са надлежношћу другог, чисто међународног трибунала.³ Због тога се пресуда сматра важним елементом реакције права ЕУ на прожимање међународног права судским органима и долази у ред оних због којих многи аутори тврде да се право ЕУ затвара у односу на међународно право, тј. да развој права ЕУ проузрокује фрагментацију међународног права.⁴

Такође, пресуда је важна за тумачење настанка права и обавеза ЕУ и држава чланица поводом подељене надлежности за спољне уговорне односе Уније, као и за тумачење дужности лојалне сарадње између држава чланица ЕУ.⁵

1. ЧИЊЕНИЧНИ ОКВИР

1.1. Полазне чињенице

До спора је дошло између Републике Ирске и Уједињеног Краљевства поводом погона за прераду горива за нуклеарне електране изграђеног 1996. године у Уједињеном Краљевству, у северозападној

² На пример Кристина Екес наводи пресуде у случајевима *Van Parys, Kadi, Mox, Intertanko* и *Commune de Mesquer*. Christina Eckes, „International law as law of the EU: The role of the Court of Justice“, *CLEER Working Papers* 6/2010, 12–16. Међу наведеним, вероватно је у стручној литератури највише писано о пресуди у случају Кади. Вид.: М. Лукић, „The Security Council’s Targeted Sanctions in the light of recent developments occurring in the EU Context“, *Annals of the Faculty of Law in Belgrade International Edition* 3/2009, 239–250.

³ Nikolaos Lavranos, „On the Need to Regulate Competing Jurisdictions between International Courts and Tribunals“, *EUI Working Papers, Max Weber Programme (MWP)* 14/2009, 1–57, 18.

⁴ О таквом тумачењу, у вези са пресудом у предмету Кади, вид.: Бранко Ракић, „Фрагментација међународног права и европско право на Западу нешто ново“, *Анали Правног факултета у Београду* 1/2009, 122–147; такође, о истовременим, супротстављеним и међусобно условљеним тенденцијама институционализације и фрагментације међународног права, вид.: N. Lavranos, „On the need to regulate competing jurisdictions between international courts and tribunals“, *EUI Working Papers, MWP* 14/2009, 4–9; N. Lavranos, „Concurrent Jurisdiction: European and International“, *European Environmental Law Review*, August/September 2005, 215–216.

⁵ Захваљујући њеном вишеструком значају, пресуда Суда ЕУ у спору поводом погона „Мокс“ предмет је анализе многобројних стручних радова, међу којима се истичу: Robin Churchill, Joanne Scott, „The MOX Plant Litigation: The First Half Life“, *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 53, 3/2004, 643–676; Paul James Cardwell, Duncun French, „Who Decides? The ECJ’s Judgment on Jurisdiction in the MOX Plant Dispute“, *Journal of Environmental Law*, Vol. 19, 1/2007, 121–129; Yann Kerbrat, Philippe Maddalon, „Affaire de l’Usine MOX: la CJCE rejette l’arbitrage pour le règlement des différends entre Etats membres“, *Revue trimestrielle de droit européen* 2007, 154; N. Lavranos, „The Epilogue in the MOX Plant Dispute: An End Without Findings“, *European Energy and Environmental Law Review*, June 2009, 180–184; N. Lavranos, „The Mox Plant and Ijzeren Rijn Disputes: Which Court is the Supreme Arbiter?“, *Leiden Journal of International Law* 19/2006, 223–246.

Енглеској, у оквиру комплекса Селафилд. Течно гориво које је производ поступка прераде у спорном погону носи назив *mixed oxide* гориво, скраћено *MOX* и служи за погон већине савремених нуклеарних реактора. Ирска је од почетка изградње тог погона тврдила да он проузрокује радиоактивно загађење Ирског мора, што представља повреду обавеза из Конвенције УН о праву мора (у даљем тексту: *UNCLOS*). Погон је почео с радом 2001. године.

Први инструмент за решавање спорова коме је Ирска прибегла била је Конвенција о заштити морске средине североисточног Атлантика (у даљем тексту: *OSPAR*). У јуну 2001. године Ирска је упутила Уједињеном Краљевству захтев за формирање арбитражног трибунала, због спора поводом приступа информацијама о економско-пословној оправданости погона.

Ирска је такође искористила и механизме предвиђене *UNCLOS*, тако што је у октобру 2001. године започела арбитражни поступак против Уједињеног Краљевства на основу члана 287 *UNCLOS*, с циљем формирања арбитражног трибунала у складу с Анексом VII *UNCLOS*.⁶ Захтев за започињање арбитражног поступка обухватио је и захтев за привремене мере. Будући да Уједињено Краљевство није применило захтеване привремене мере, Ирска је 9. новембра 2001. године тај захтев поднела Међународном трибуналу за право мора (*ITLOS*).⁷

Конвенција о праву мора, сачињена 1982. године под окриљем Уједињених нација, је мешовити споразум – члан 3. Анекса IX предвиђао је да је Европска заједница (у даљем тексту: ЕЗ) могла приступити Конвенцији само уколико је то претходно учинила већина њених чланица.

Полазећи од карактера *UNCLOS* као мешовитог споразума, Европска комисија је у октобру 2003. године тужила Ирску пред Судом ЕУ за повреду обавеза из оснивачких уговора.

⁶ Поједина спорна питања била су регулисана и директивама ЕЗ, тако да је Ирска имала на располагању и други пут да се супротстави раду погона – да захтева примену прописа којима су те директиве пренете у право Уједињеног Краљевства и да се обрати институцијама ЕУ у случају да такав захтев не уроди плодом. Р. Черчил и Џ. Скот предлажу виђење по коме је Ирска прибегла започињању арбитражног поступка вођена уравнотежењем супротних циљева – да на унутрашњем плану покаже своје противљење раду спорног погона, да Уједињеном Краљевству покаже озбиљну намеру да се раду погона супротстави у будућности, али да не искористи најјача правна средства која су јој била на располагању. Други разлог, по истим ауторима, могао је да буде тај што је трибунал био једини форум пред који су сва три спорна питања могла бити изнета – процена утицаја на животну средину, сарадња у погледу животне средине и загађење. R. Churchill, J. Scott, „The MOX Plant Litigation: The First Half Life“, *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 53, 3/2004, 675–676.

⁷ О структури и надлежности тог суда вид.: Миленко Крећа, *Међународно јавно право*, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд 2010, 720.

Иако је Уједињено Краљевство у правном погледу надвладао супротстављање Ирске раду погона, само 10 година након његовог пуштања у рад, у августу 2011. године започет је поступак гашења производње, а потом и растављања самог погона. Разлог је био комерцијалне природе – након катастрофе нуклеарне електране Фукушима у Јапану, изгубљено је 50% тржишта за производе *MOX* погона у Селафилду.⁸ На плану међународног права изостала је било каква пресуда у меритуму о томе да ли је одобрењем за рад и радом спорног погона, те ускраћивањем информација у вези са тим, Уједињено Краљевство прекршило обавезе по *UNCLOS*.⁹ Као што ће се видети у даљем излагању, спор је пред Судом ЕУ окончан искључиво на основу процесних правила.¹⁰

1.2. Исход поступака пред арбитражама на основу вишестраних међународних уговора о праву мора

Исход поступака које је Ирска иницирала пред међународним арбитражним трибуналима поводом погона *MOX* је различит.

ITLOS је нашао да арбитражни трибунал основан у складу с Анексом VII *UNCLOS* има *prima facie* надлежност у погледу тог спора. Одбијен је аргумент Уједињеног Краљевства да *ITLOS* није надлежан будући да основна питања спора потпадају под механизме за решавање спорова *OSPAR*, Уговора о оснивању Европске заједнице (у даљем тексту: УЕЗ) и Уговора о оснивању Европске заједнице за атомску енергију (у даљем тексту: *VEURATOM*).¹¹

⁸ „Sellafield Mox nuclear fuel plant to close“, *Guardian* 3 August 2011, <http://www.guardian.co.uk/environment/2011/aug/03/sellafield-mox-plant-close>, 4.8.2012.

⁹ N. Lavranos, „On the need to regulate competing jurisdictions between international courts and tribunals“, *EUI Working Papers, MWP* 14/2009, 18.

¹⁰ Неки аутори сматрају да је тиме, упркос великим трошковима вођења на ведених поступака важности спорних питања, право Ирске на правду, тј. на мери торни одговор на њену тужбу, остало незадовољено. N. Lavranos, „The Epilogue in the MOX Plant Dispute: An End Without Findings“, *European Energy and Environmental Law Review*, June 2009, 182.

¹¹ Наредба од 3. децембра 2001. у предмету број 10 пред Међународним трибуналом за право мора, http://www.itlos.org/fileadmin/itlos/documents/cases/case_no_10/Order.03.12.01.E.pdf, 4.8.2012; Став *ITLOS* био је да уколико су једној држави права и обавезе на основу различитих уговорних режима права и обавезе прописани на сличан или чак идентичан начин, права и обавезе по сваком од тих уговорних режима понаособ постоје и важе независно једни од других и могу довести до различитих исхода. На тај начин је *ITLOS* оправдао заснивање сопствене надлежности и поред истовременог поступка у истом спору пред трибуналом по Конвенцији *OSPAR*. К. Меклахлан је издвојио поступање међународних трибунала у спору поводом погона *MOX* као карактеристичне за савремене проблеме у погледу тумачења напоредних међународних уговорних режима и примене члана 31(3) (Ц) Бечке конвенције. Campbell McLachlan, „The Principle of Systemic Integration

Арбитражни трибунал у складу са Анексом VII *UNCLOS* је основан у фебруару 2002. године. Ирска је захтевала затварање спорног погона због ризика испуштања штетних материја у море.¹² Уједињено Краљевство је оспорило надлежност трибунала позивајући се на право Европских заједница.¹³ Након што је Ирска обавестила трибунал да су комесари Европске заједнице у октобру 2003. покренули поступак против те државе по основу наведеног кршења права Европске заједнице почињеног покретањем спора пред истим арбитражним трибуналом, трибунал је у новембру 2003. године поступак обуставио до одлуке Суда ЕУ.¹⁴ Поступак је коначно обустављен у јуну 2008. године, након што је Ирска тужбу повукла.¹⁵

OSPAR трибунал је одбио тужбу Ирске, нашавши да Уједињено Краљевство није повредило обавезе из члана 9. *OSPAR*.¹⁶

and Article 31(3)(C) of the Vienna Convention, *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 54, 2/2005, 299-301. Вид. такође: D. French, „Treaty Interpretation and the Incorporation of Extraneous Legal Rules“, *The International and Comparative Law Quarterly*, Vol. 55, 2/2006, 300-307. На тај начин, *ITLOS* није усвојио предлог Ирске у погледу привремених мера, већ је искористио овлашћења која има да наложи мере које је сам сматрао целисходним. Chester Brown, „Provisional Measures before the ITLOS: The MOX Plant Case“, *Int'l J. Marine & Coastal L.* 17/2002, 267. Вид. такође: P. Chandrasekhara Rao, „ITLOS: First Six Years“, *Max Planck UNYB* 6/2002, 269-270.

¹² Поднесак [Memorial] Ирске у предмету Ирска против Уједињеног Краљевства, део I, од 26. јуна 2002. год. <http://www.pca-cpa.org/upload/files/Ireland%20Memorial%20Part%20I.pdf>, 4.8.2012.

¹³ Противподнесак Уједињеног Краљевства [Counter Memorial] у предмету Ирска против Уједињеног Краљевства, од 9. јануара 2003, <http://www.pca-cpa.org/upload/files/UK%20Counter%20Memorial.pdf>

¹⁴ Наредба бр. 4 арбитражног трибунала основаног сагласно члану 287 и члану 1 Анекса VII *UNCLOS* за решавање спора у вези са погоном *MOX*, међународним транспортом радиоактивног материјала и заштитом морске средине Ирског мора, од 14. новембра 2003, <http://www.pca-cpa.org/upload/files/MOX%20Order%20No4.pdf>, 4.8.2012; о отвореним питањима координације међународних судских инстанци говоре мишљења појединих аутора да трибунал основан сагласно Анексу VII *UNCLOS* није требало да обустави поступак због тога што је Европска комисија тужила Ирску пред Судом ЕУ, будући да се није радило о истом спору стране у спору нису биле исте, нити су обавезе чије наводне повреде су биле предмет спора имале исти основ (*UNCLOS* насупрот европским оснивачким уговорима). Cesare P. R. Romano, „Commission of the European Communities v. Ireland. Case C 459/03. Judgment“, *The American Journal of International Law*, Vol. 101, 1/2007, 178.

¹⁵ Саопштење за јавност: Арбитражни трибунал у ствари погона *MOX* издао Наредбу бр. 6 којом је поступак окончан [Press Release: *MOX Plant Arbitral Tribunal Issues Order No. 6 Terminating Proceedings*], 6. јуни 2008. године, <http://www.pca-cpa.org/upload/files/MOX%20Plant%20Press%20Release%20Order%20No.%206.pdf>, 4.8.2012.

¹⁶ Коначна пресуда у спору поводом приступа информацијама на основу члана 9 *OSPAR* конвенције, Ирска против Уједињеног Краљевства, 2. јули 2003, <http://www.pca-cpa.org/upload/files/OSPAR%20Award.pdf>, 4.8.2012. У литератури се истиче да је за праксу међународних трибунала ова одлука важна како због уског тумачења

2. ИЗРЕКА И ИЗНЕТИ АРГУМЕНТИ

2.1. Изрека

Европска комисија је пред Судом ЕУ оптужила Ирску за три повреде оснивачких уговора:

- да је започињањем арбитражног поступка повредила искључиву надлежност Суда ЕУ за решавање спорова у вези са тумачењем и применом комунитарног права, која проистиче из члана 292 Уговора о оснивању Европске заједнице (УЕЗ);
- да се Ирска у предметном поступку пред међународним арбитражним трибуналом позвала на неколико инструмената права ЕЗ, донетих на основу УЕЗ и УЕУРАТОМ, и да је на тај начин спор о тумачењу и примени тих уговора поднела на решавање ненадлежном телу, повредивши члан 292 УЕЗ, односно члан 193. УЕУРАТОМ;
- да је Ирска повредила обавезу сарадње из члана 10 УЕЗ тако што се упустила у поступак решавања спора на основу *UNCLOS*, чиме је сама преузела вршење надлежности која припада ЕЗ, као и да је таквим једностраним поступањем, уз пропуштање да претходно обавести надлежне органе ЕЗ, повредила обавезу сарадње, предвиђену како чланом 10. УЕЗ, тако и чланом 192. УЕУРАТОМ.¹⁷

Суд је утврдио да су прва и друга тачка, као и други део треће тачке оптужног захтева основани. У вези са првим делом треће тачке, Суд је нашао да је непотребно утврђивати повреду обавезе сарадње из чл. 10 УЕЗ насталу истим поступањем Ирске за које је већ утврђено да је представљало повреду обавезе из чл. 292 УЕЗ, будући да обавеза из чл. 292 има карактер посебне у односу на обавезу из чл. 10 УЕЗ.¹⁸

чл. 9 ст. 2 ОСПАР конвенције који се односи на приступ информацијама, тако и због уског тумачења повезаности ОСПАР конвенције са другим инструментима међународног права у области заштите животне средине. Вид. нпр.: Angela Cassar, „Introductory Note to OSPAR/UNCLOS: Mox Plant Award and Order“, *International Legal Materials*, Vol. 42, 5/2003, 1116 1117; Ted L. McDorman, „Access to Information under Article 9 of the OSPAR Convention (Ireland v. United Kingdom)“, *The American Journal of International Law*, Vol. 98, 2/2004, 330 339.

¹⁷ *Commission of the European Communities v. Ireland (Mox Plant)*, C 459/03, [Grand Chamber],[2006] ECR I 4635, пар. 59.

¹⁸ *Ibid*, пар. 139, 157, 171, 182.

2.2. Аргументи страна у спору и образложење пресуде

У првој тачки оптужног захтева Комисија је тврдила да је Ирска започињањем међународне арбитраже повредила искључиву надлежност Суда ЕУ прописану тадашњим чл. 292 УЕЗ (данас члан 344 УФЕУ). Ова тврдња је надаље била заснована на чињеници да је *UNCLOS* по својој природи мешовити споразум, те да зато њене одредбе попадају под надлежност за спољне односе ЕЗ сагласно тадашњем члану 175 УЕЗ (данас чл. 192 УФЕУ). Посебно је прецизирано да је на основу одлуке 98/392/ЕС Европска заједница приступила *UNCLOS* и да је том приликом дала изјаву о надлежностима у којој је утврђено у односу на које делове *UNCLOS* Заједница својим приступањем врши искључиву надлежност, као и у односу на које делове *UNCLOS* Заједница својим приступањем врши надлежност коју дели са државама чланицама. Предмет спора односи се скоро у целини на део *UNCLOS* (Део XII) у односу на који Заједница врши подељену надлежност. Комисија се зато позвала на праксу Суда према којој је Суд надлежан да тумачи и оне одредбе мешовитих споразума у односу на које Заједница врши подељену надлежност, а не само одредбе чија материја спада у искључиву надлежност Заједнице. Такође, Комисија је утврдила да су сва питања изнета пред арбитражни трибунал у највећој мери регулисана и унутрашњим правом ЕЗ.¹⁹

У погледу прве тачке, Ирска се бранила тврдњом да није пренела надлежност, у смислу чл. 4 ст. 3 Анекса IX *UNCLOS*, на ЕЗ у погледу материје на коју се односе одредбе *UNCLOS* на чију се повреду та држава пред арбитражним трибуналом позвала. Ирска је тврдила да одредбе једног мешовитог споразума које регулишу надлежност коју Заједница дели са државама чланицама постају саставни део права Заједнице искључиво уколико те одредбе на одређени начин утичу на одредбе права Заједнице. Ирска је предложила виђење по коме одредбе права Заједнице у области заштите животне средине представљају само минималне стандарде, на које *UNCLOS* не може утицати будући да прописује много разрађеније и теже обавезе.²⁰ Ирска се, дакле, изричито позвала на садржину Изјаве о надлежности ЕЗ приликом приступања *UNCLOS* као аргумент да на ЕЗ није пренета надлежност у области заштите морске средине. Такође, будући да ЕЗ углавном није донела акте секундарног права у области

¹⁹ *Ibid*, пар. 62 64.

²⁰ Аргумент је изведен из параграфа 2, тачке 2 Изјаве о надлежности ЕЗ дате приликом приступања *UNCLOS*, у коме се, узмеђу осталог, каже: „Када правила Заједнице постоје, али се на њих не утиче [правилима *UNCLOS*, прим. М. Л.] и посебно када правила Заједнице успостављају само минималне стандарде, државе чланице имају право да поступају у тој материји, чиме се не искључује и надлежност Заједнице [у односу на исту материју, прим. М. Л.]. ...“

на коју се односи *UNCLOS*, може се закључити да *UNCLOS* ни на који начин не мења право ЕЗ, тј. да је ЕЗ у односу на ту конвенцију остала обавезана само у области својих искључивих надлежности.²¹ Примена начела из ст. 17 пресуде у предмету *AETR (ERTA)* доводи до закључка да у предметној материји не постоји искључива надлежност Заједнице.²² Влада Краљевине Шведске је овај аргумент подржала. Влада Уједињеног Краљевства, пак, подржала је став Комисије, позвавши се такође на начела утврђена у пресуди *AETR*, и то у пар.15–17.²³

Поступајуће Велико веће пошло је од устаљеног става Суда да мешовити споразуми имају исти положај у оквиру права Заједнице као и споразуми унутар Заједнице, у мери у којој њихове одредбе потпадају под надлежности Заједнице.²⁴ У том смислу, Велико веће је даље закључило да одредбе *UNCLOS* на које се позвала Ирска у спору пред арбитражним трибуналом заиста потпадају под подељену надлежност Заједнице, пре свега на основу чл. 175 ст. 1 УЕЗ. Потом је закључено да постојање надлежности за спољне уговорне односе Заједнице у погледу заштите морске средине не зависи од тога да ли су донети прописи секундарног права ЕЗ о истим питањима, што је критеријум садржан у пар. 17 пресуде *AETR*. Тумачећи Изјаву о надлежности, коју је ЕЗ дала приликом приступања *UNCLOS*, Суд је закључио да је том конвенцијом предвиђен прелаз надлежности са држава чланица на ЕЗ и у областима подељене надлежности у свим случајевима у којима постоје правила у оквиру права ЕЗ, без обзира да ли сама Конвенција на та правила утиче, што значи да је прелаз надлежности са држава чланица на Заједницу у вези са Конвенцијом шири у односу на ситуацију када постоји надлежност Заједнице за

²¹ *Commission of the European Communities v. Ireland (Mox Plant)*, C 459/03, [Grand Chamber], [2006] ECR I 4635, пар. 66 74, 100.

²² „Посебно, сваки пут када Заједница, у циљу примене заједничке политике предвиђене оснивачким уговором, усвоји прописе са заједничким правилима, без обзира у ком облику, државе чланице више немају право да било појединачно или заједнички преузимају обавезе према трећим државама које би могле утицати на таква заједничка правила.“ Пресуда у предмету *Commission of the European Communities v. Council of the European Communities (AETR/ERTA)*, C 22/70 [1971] ECR 263, пар. 17.

²³ *Commission of the European Communities v. Ireland (Mox Plant)*, C 459/03, [Grand Chamber], [2006] ECR I 4635, пар. 75 79.

²⁴ Правобранилац Пуареш Мадуро посебно наглашава важност квалификације да се мешовити споразуми изједначавају по дејству са споразумима закљученим унутар Заједнице у мери у којој њихове одредбе потпадају под надлежност Заједнице, као и њену устаљеност у дотадашњој пракси Суда (*Commission v. France* C 239/03 [2004] ECR I 9325 пар. 25, *Commission v. Ireland (EEA)* C 13/00 [2002] ECR 2943 пар. 14 и *Demirel v. Stadt Schwabisch Gmundt* (12/86) [1987] ECR 3719, пар. 9). Мишљење правобраниоца П. Мадуре у предмету *Commission of the European Communities v. Ireland (Mox Plant)*, од 18. јануара 2006, пар. 21.

спољне уговорне односе према правилу из пар. 17 пресуде *AETR* (тј. када је услов да обавезе из међународног уговора утичу на обавезе по праву Заједнице). Такође је утврђено да је у оквиру права ЕЗ спорна материја регулисана Директивом 85/337²⁵ и Директивом 93/75,²⁶ као и Директивом Савета 90/313/ ЕЕС.²⁷ Због тога је Суд заузео став да се Заједница определила да надлежност коју дели са државама чланицама врши самим својим приступањем *UNCLOS* и да је тиме обавезе које је преузела у области подељене надлежности учинила саставним делом права Заједнице.²⁸ Суд је окончао анализу закључком да постоји искључива надлежност Суда у односу на спор који је Ирска започела, с обзиром на то да се ради о спору у вези са тумачењем и применом одредаба *UNCLOS* које су постале саставни део права Заједнице, што даље значи да се ради о спору поводом тумачења и примене оснивачког уговора, сагласно чл. 292 УЕЗ (данас чл. 344 УФЕУ).²⁹ Суду је било важно да утврди да у Изјави о надлежности не постоји основ да се негира став да је приступањем *UNCLOS* Заједница вршила овлашћење из области подељених надлежности.

Суд је нагласио да аутономију права ЕЗ посебно чува начело да се ниједним међународним споразумом не може мењати распоред одговорности одређен оснивачким уговорима Заједнице.³⁰ Ово начело један је од два основа за одбијање Суда да усвоји алтернативни аргумент Ирске – наиме да чак иако Суд утврди да *UNCLOS* представља саставни део права Заједнице, тај закључак би обухватио и одредбе те конвенције о решавању спорова. Суд је цитирао то начело као основ немогућности да *UNCLOS* утиче на надлежност Суда утврђену оснивачким уговором. Други, конкретнији основ за одбијање наведе-

²⁵ Council Directive 85/337/EEC of 27 June 1985 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment.

²⁶ Council Directive 93/75/EEC of 13 September 1993 concerning minimum requirements for vessels bound for or leaving Community ports and carrying dangerous or polluting goods.

²⁷ Council Directive 90/313/EEC of 7 June 1990 on the freedom of access to information on the environment.

²⁸ Тумачење по коме је Заједница самим својим приступањем мешовитом споразуму који се односи не само на искључиву надлежност Заједнице, већ и на област у односу на коју Заједница дели надлежност са државама чланицама, Заједница извршила такву своју подељену надлежност и тиме проузроковала да обавезе по да том мешовитом споразуму постану саставни део права Заједнице, те тако засновала искључиву надлежност Суда ЕУ, у пресуди је презето из мишљења правобраниоца Мадуре. Мадуро је на исти начин тумачио пар. 27 пресуде у предмету *Commission v. France* C 239/03 [2004] ECR I 9325, *ibid*, пар. 33.

²⁹ *Commission of the European Communities v. Ireland (Mox Plant)*, C 459/03, [Grand Chamber],[2006] ECR I 4635, пар. 84 129.

³⁰ *Ibid*, пар. 123, 124.

ног алтернативног аргумента јесте члан 282 *UNCLOS*, у коме је Суд препознао механизам за избегавање ситуације у којој би одредбе о решавању спорова у тој конвенцији дошле у сукоб са надлежношћу Суда.³¹

Као што је већ наведено, друга тачка оптужног захтева односила се на наводно кршење искључиве надлежности Суда прописане чл. 292 УЕЗ и чл. 193 УЕУРАТОМ, које је Ирска починила позивајући се пред арбитражним трибуналом на повреду конкретних секундарних прописа ЕЗ од стране Уједињеног Краљевства.³² Ирска се бранила тврдњом да је предметне прописе ЕЗ навела у поступку пред арбитражним трибуналом „само ради олакшавања тумачења једног броја појмова Конвенције, показивањем како су ти појмови схваћени у пракси других судова и трибунала.“³³ Суд је закључио да се није радило о позивању на акте ЕЗ са циљем разјашњења појмова, већ ради навођења конкретних аката у којима су садржане обавезе које је Уједињено Краљевство наводно прекршило и које је Ирска у поступку пред арбитражним трибуналом као такве навела у складу са чл. 293 ст. 1 *UNCLOS*.³⁴

Суд је у вези с овом тачком посебно нагласио да је у конкретном случају обраћање Ирске арбитражном трибуналу довело до „очигледног ризика за поредак надлежности утврђен оснивачким уговорима, што би могло проузроковати негативан утицај на аутономију правног система Заједнице.“³⁵

У трећој тачки оптужног захтева је наведено да је Ирска обраћањем арбитражном трибуналу прекршила обавезу сарадње прописану чл. 10 УЕЗ (данас чл. 4 ст. 3 УЕУ) и посебно да је истим поступањем Ирска прекршила обавезу сарадње из чл. 10 УЕЗ, као и из чл. 192 УЕУРАТОМ, будући да није претходно обавестила надлежне институције Заједнице о спору, нити се са њима посавetoвала. Суд је констатовао да се први део ове тачке односи на исте чињенице, као и прва тачка захтева и да је зато сувишно утврђивати повреду чл. 10 УЕЗ кад је већ утврђена повреда одређеније обавезе из

³¹ *UNCLOS* чл. 282 „Обавезе по општим, регионалним и двостраним спора зумима“ гласи: „Уколико су се државе потписнице [*UNCLOS*, прим. М. Л.], које су истовремено стране у спору о тумачењу или примени ове конвенције, сагласиле да ће спор, на захтев било које стране у њему, бити упућен у поступак решавања који ће се окончати обавезујућом одлуком, тај поступак ће се примењивати уместо по ступака предвиђених овим делом Конвенције [*UNCLOS*, прим. М. Л.], осим уколико се стране другачије не договоре.“

³² Радило се о директивама 85/337 и 90/313 донетим на основу УЕЗ, као и о директивама 80/306/Euratom, 92/3/Euratom и 96/29/Euratom.

³³ *Commission of the European Communities v. Ireland (Mox Plant)*, C 459/03, [Grand Chamber],[2006] ECR I 4635, пар. 144, 145.

³⁴ *Ibid*, пар. 146 153.

³⁵ *Ibid*, пар. 154.

чл. 292 УЕЗ. У погледу другог дела ове тачке Суд је нашао да је пропуст информисања институција Заједнице, као и саветовања са њима о спору, различит од подношења спора на решавање међународном арбитражном трибуналу, те да је стога и тај део оптужног захтева основан.³⁶

3. НАЈВАЖНИЈИ АСПЕКТИ ИЗРЕКЕ

3.1. Примат ЕУ у односу на државе чланице на плану међународног уговорног права

За пуно разумевање пресуде у случају *МОХ* важно је учење о првенству које органи ЕУ имају у односу на државе чланице на плану међународног уговорног права. Наиме, управо је надлежност органа Заједнице за закључивање међународних уговора била разлог настанка доктрине имплицитних (прећутних, подразумеваних) овлашћења (*implied powers*) у пракси Суда током 1970-тих година. То се десило пре свега у пресуди у предмету *AETR (ERTA)*.³⁷ Одредбу Уговора о оснивању Европске економске заједнице којом је Заједници признат правни субјективитет, Суд је наиме протумачио тако да је Заједница овлашћена да ступа у међународне уговоре ради спровођења циљева Уговора о Европској економској заједници. Као могуће основе тог овлашћења Суд је означио како:

„друге одредбе уговора (дакле оне које то овлашћење не предвиђају изричито), као и мере које, у оквиру таквих одредаба, органи Заједнице донесу“.³⁸

Такође, друго веома важно правило изнето у тој пресуди је следеће:

³⁶ *Ibid*, пар. 158-183.

³⁷ *Commission of the European Communities v. Council of the European Communities (AETR/ERTA)*, C 22/70 [1971] ECR 263.

³⁸ *Ibid*, пар. 16; листи могућих извора имплицитних овлашћења додата је и „укупна поставка уговора“ (*whole scheme of the Treaty*) у пресуди у предмету *Крамер*. *Joined Cases 3, 4 and 6/76 Cornelis Kramer and others* [1976] ECR 1279. Такође, важно је приметити да је овакво учење Суда одвело ка веома широкој примени имплицитних овлашћења тако што су неке од начелних одредаба оснивачких уговора узима не као основ за подразумевање одређених овлашћења, нпр. чл. 352 УФЕУ (раније 308. Уговора о оснивању Европске заједнице), који омогућава усвајање мера неопходних за постизање циљева одређених оснивачким уговорима, у оквиру неке од заједничких политика. Antonis Antoniadis, „The EU’s implied exclusive competence to conclude international agreements after the Reform Treaty: Reformed enough?“, Paper for presentation at the EUCE conference, 6-8, http://euce.dal.ca/Files/Antonis_Antoniadis_paper_May_2008.pdf, 4.8.2012.

„Сваки пут кад Заједница, у циљу примене неке заједничке политике предвиђене оснивачким уговором, усвоји прописе којима се успостављају заједничка правила, без обзира у ком облику су та правила, државе чланице више немају право да, поступајући било појединачано или заједно, преузму обавезе према трећим државама које би могле утицати на поменута правила...

У погледу примене одредаба Уговора, систем мера Заједнице на унутрашњем плану не може бити раздвојен од система мера у спољним односима.³⁹

На тај начин су настали овлашћење тадашње Заједнице да улази у уговорне односе, као и право Заједнице да у одређеним случајевима поступа на плану међународног уговорног права и својим поступањем искључи државе чланице из поступања у истој ствари.⁴⁰ Скраћено одређење овог става у теорији је прећутна надлежност у погледу спољних уговорних односа на основу изричитих надлежности на унутрашњем плану, тј. паралелизам надлежности Заједнице *in foro interno / in foro externo*.⁴¹ Има мишљења да је Суд управо овом пресудом заокружио стварање пуне политичке заједнице тиме што је искључиву спољну уговорну надлежност засновао на поступању ЕЕЗ на унутрашњем плану, уместо на изричитим одредбама оснивачких уговора као непосредном изразу воље држава чланица.⁴²

³⁹ *Commission of the European Communities v. Council of the European Communities* (AETR/ERTA), C 22/70 [1971] ECR 263, пар. 17, 19.

⁴⁰ П. Екхут предлаже да би порекло става израженог у овој пресуди треба ло тражити у правилу да доношење правила на нивоу Заједнице у одређеној области искључује могућност да државе чланице даље доносе правила у истој области. Такође предлаже умеренији став о намерама Суда у вези са том пресудом, будући да би другачија изрека значила веома уско тумачење поверених овлашћења и занемаривање чињенице да су чињенична питања на која се односила пресуда спадала у надлежност Заједнице. Piet Eeckhout, *External Relations of the European Union – Legal and Constitutional Foundations*, Oxford University Press, New York 2004, 58–64, 100.

⁴¹ Дискусију о томе да ли се ради о паралелизму или комплементарности вид. код: А. Antoniadis, „The EU’s implied exclusive competence to conclude international agreements after the Reform Treaty: Reformed enough?“, Paper for presentation at the EUCE conference, 6–8, http://euce.dal.ca/Files/Antonis_Antoniadis_paper_May_2008.pdf, 4.8.2012.

⁴² Robert Post, „Constructing the European Polity: ERTA and the *Open Skies* Judgments“, *The Past and the Future of EU Law: The Classics of EU Law Revisited on the 50th Anniversary of the Rome Treaty*“ (eds. Póiares Pessoa Maduro, Luis Miguel, Loïc Azoulay), Hart Publishing, Oxford 2010, 243. На исти начин П. Екхут учење о прећутним овлашћењима сматра „кључном компонентом европске уставности“. Р. Eeckhout, *External Relations of the European Union – Legal and Constitutional Foundations*, Oxford University Press, New York 2004, 96.

Пресуде у серији случајева под заједничким називом *Open Skies* битне су јер је њима утврђено да се доктрина из пресуде *AETR* не односи само на уговоре са трећим државама који могу угрозити важење или примену права ЕУ, већ и на међународне уговоре који се односе на лица из држава нечланица, а који могу утицати на важење или примену права ЕУ.⁴³

Према основу, прећутна овлашћења у погледу спољних уговорних односа се у стручној литератури најчешће деле на две групе.⁴⁴ Прву групу чине овлашћења која за основ имају правила донета на нивоу Заједнице/Уније и најважније упориште те групе овлашћења у судској пракси је пресуда *AETR*. Другу групу чине прећутна овлашћења заснована на дефинисаном циљу (*effet utile*),⁴⁵ како је то формулисано у једном мишљењу Суда:

„Кад год је право Заједнице створило у корист установа Заједнице овлашћења у оквиру унутрашњег поретка за постизање тачно одређених циљева, Заједница је овлашћена да преузме обавезе на међународном плану неопходне за постизање тих циљева, чак и у одсуству изричите одредбе о таквом овлашћењу.“⁴⁶

М. Кремона истиче суштинску разлику између ова два алтернативна основа прећутних овлашћења – док је у првом случају садржина правила донетих на нивоу Заједнице/Уније битна само за одређење да ли се ради о искључивој надлежности или не, док се постојање надлежности у сваком случају подразумева, заснивање прећутних овлашћења на одређеном циљу права Заједнице/Уније захтева пажљиву анализу правила на којима би се тај циљ заснивао.⁴⁷ Важно је имати у виду да доктрина прећутних овлашћења, у свом развоју од *AETR* до *Open Skies* пресуда, није значила и сагласност

⁴³ *Open Skies* пресуде: *Commission v. United Kingdom* C 466/98 [2002] ECR I 9427, *Commission v. Denmark* C 467/98 [2002] ECR I 9519, *Commission v. Sweden* C 468/98 [2002] ECR I 9575, *Commission v. Luxembourg* C 472/98 [2002] ECR I 9741, *Commission v. Austria* C 475/98 [2002] ECR I 9767, *Commission v. Germany* C 476/98 [2002] ECR I 9855.

⁴⁴ Marise Cremona, „Defining Competence in EU External Relations“, *Law and Practice of EU External Relations – Salient Features of a Changing Landscape* (eds. Alain Dashwood, Marc Maresceau), Cambridge University Press, Cambridge 2008, 51.

⁴⁵ M. Cremona, „External Relations and External Competence of the European Union: The Emergence of an Integrated Policy“, *The Evolution of the EU Law*, (eds. Paul Craig, Grainne de Burca), Oxford University Press, Oxford – New York 2011, 220.

⁴⁶ Opinion 1/03 (О конвенцији из Лугана) [2006] ECR I 1145, пар. 114 115.

⁴⁷ M. Cremona, „Defining Competence in EU External Relations“, *Law and Practice of EU External Relations – Salient Features of a Changing Landscape* (eds. A. Dashwood, M. Maresceau), Cambridge University Press, Cambridge 2008, 51 52.

Суда за ширење овлашћења ЕЕЗ/ЕЗ/ЕУ у погледу материје, већ су се наведена овлашћења искључиво на области у којима су овлашћења била поверена ЕЕЗ/ЕЗ/ЕЗ.⁴⁸

Учење о прећутној искључивој надлежности ЕУ на плану међународног уговорног права кодификовано је у чл. 3 ст. 2 УФЕУ:

„Унија ће такође имати искључиву надлежност за закључење међународног споразума уколико је такво закључење предвиђено у законодавном акту Уније или је неопходно ради вршења унутрашњих надлежности Уније, или уколико оно може утицати на заједничка правила или променити њихов обухват.“⁴⁹

Пажљивим читањем је очигледно да је у стилизацији наведеног члана дошло до грешке. Било би таутолошки тврдити да могући утицај закључења међународног споразума од стране Уније на заједничка правила или на промену обухвата тих правила представља основ да Унија закључи исти споразум. Кодификација начела из прецуде *AETR* гласила би тако да закључење неког међународног споразума од стране других лица (претпостављено држава-чланица), уколико може утицати на заједничка правила или променити њихов обухват, представља основ овлашћења Уније да исти међународни споразум и сама закључи.

Поједини аутори наводе описану логичку грешку као један од аргумената зашто је пракса Суда ЕУ из времена пре Уговора из Лисабона и данас важна за тумачење права ЕУ у погледу надлежности за спољне односе.⁵⁰

Други део кодификације дотадашње праксе Суда ЕУ у погледу надлежности Уније у спољним односима извршен је у чл. 216 ст. 1 УФЕУ.⁵¹

⁴⁸ P. Eeckhout, *External Relations of the European Union – Legal and Constitutional Foundations*, Oxford University Press, New York 2004, 96–97.

⁴⁹ „The Union shall also have exclusive competence for the conclusion of an international agreement when its conclusion is provided for in a legislative act of the Union or is necessary to enable the Union to exercise its internal competence, or in so far as its conclusion may affect common rules or alter their scope.“

⁵⁰ Marcus Klamert, „New conferral or old confusion? The perils of making implied competences explicit and the example of external competence for environmental policy“, *CLEER Working Papers* 6/2011, 9, 26.

⁵¹ „The Union may conclude an agreement with one or more third countries or international organisations where the Treaties so provide or where the conclusion of an agreement is necessary in order to achieve, within the framework of the Union's policies, one of the objectives referred to in the Treaties, or is provided for in a legally binding Union act or is likely to affect common rules or alter their scope.“

У стручној литератури се наглашава да су у чл. 216 ст. 1 УФЕУ наведени основи овлашћења Уније да закључи међународни споразум, али без прецизирања да ли се ради о искључивој или подељеној надлежности за такво поступање, односно да та одредба непотребно уноси забуну између чињенице постојања надлежности и питања да ли се ради о искључивој надлежности.⁵²

Правила о надлежности Заједница у погледу спољних уговорних односа (*external competence*) пресуда у случају *MOX* обогаћује правилом о тумачењу одређених изричитих овлашћења Заједнице у погледу спољних уговорних односа. Наиме, кључна чињеница, утврђена као предуслов за донету изреку, је квалификација природе одредаба *UNCLOS* на чију се повреду Ирска позвала пред међународном арбитражом. Кључно спорно питање је да ли су те одредбе, будући да су се налазиле у пољу подељене надлежности између ЕУ и држава чланица, могле да буду сматране делом права ЕУ. У одговору на то питање Суд се није ослонио на одредбу *UNCLOS* о преносу надлежности унутар међународних организација и одговарајућу Изјаву о надлежности ЕЗ прикључену *UNCLOS*, у којима није стајало да су државе чланице у областима подељених надлежности пренеле своје надлежности на ЕЗ. Суд се ослонио на свој ранији став да је самим закључењем мешовитог споразума ЕЗ вршила своја овлашћења у области подељених надлежности и тиме одредбе тог мешовитог споразума у односу на које су надлежности подељене учинила саставним делом права ЕЗ.⁵³ Суд је усвојио мишљење правобраниоца према коме за описано дејство приступања ЕЗ међународном споразуму није потребно да је ЕЗ следствено донела и одговарајуће унутрашње акте.⁵⁴

Случај *MOX* је важан за тумачење права ЕУ у погледу надлежности за спољне уговорне односе Уније и зато што представља пример како је Суд без посебне анализе утврдио да чл. 175 УЕЗ (данас члан 192 УФЕУ) садржи правила о подељеној надлежности између Заједнице и држава чланица за спољне уговорне односе у материји заштите животне средине. У стручној литератури постоји неслагање да ли се ради о прећутној или изричитој подељеној надлежности.⁵⁵

⁵² M. Klamert, „New conferral or old confusion? The perils of making implied competences explicit and the example of external competence for environmental policy“, *CLEER Working Papers* 6/2011, 9. М. Cremona, „Defining Competence in EU External Relations“, *Law and Practice of EU External Relations – Salient Features of a Changing Landscape* (eds. A. Dashwood, M. Maresceau), Cambridge University Press, Cambridge 2008, 34-69, 58.

⁵³ Детаљно о значају мешовитих споразума за право ЕУ вид.: М. Лукић, „Мешовити споразуми и развој спољних односа Европске уније – да ли оруђе раста може прерасти само себе?“ *Право и привреда*, 4-6/2011, 519-532.

⁵⁴ Мишљење правобраниоца П. Мадуре у предмету *Commission of the European Communities v. Ireland*, С 459/03 од 18. јануара 2006, пар. 33.

⁵⁵ М. Кламерт заступа тезу да се ради о прећутној подељеној надлежности и посебно истиче да је таква прећутна надлежност опстала и након ступања на снагу

3.2. Искључива надлежност Суда ЕУ за спорове поводом оснивачких уговора

Предмет *MOX* је први у коме је Суд ЕУ одлучивао о наводној повреди члана 292 УЕЗ, односно њему једнаког по садржини чл. 193 УЕУРАТОМ.⁵⁶

Иако се у том члану изричито помиње „спор о тумачењу или примени оснивачких уговора“, у њему садржана одредба која прописује искључиву надлежност Суда ЕУ тумачи се тако да обухвата све спорове о тумачењу или примени права ЕЗ/ЕУ у целини.

Н. Лавранос сумарно приказује надлежност Суда ЕУ за спорове поводом међународних уговора тако да она обухвата спорове поводом уговора: закључених на основу изричите надлежности ЕЗ/ЕУ, затим поводом уговора закључених на основу надлежности ЕЗ/ЕУ на унутрашњем плану (која је до Лисабонског уговора била прећутна, а од ступања на снагу Лисабонског уговора у највећој мери изричита) и поводом мешовитих споразума, као и појединих међународних уговора закључених само од стране држава чланица.⁵⁷

Широко одређење искључиве надлежности Суда у пресуди *MOX* је непосредно ослоњено на схватање о проширеном обухвату права Заједнице/Уније – у које, према ставу у пресуди, спадају и обавезе које је Заједница преузела међународним уговором у области у односу на коју надлежност дели са државама чланицама, без обзира да ли је такве обавезе преточила у унутрашње право Заједнице или не.

М. Кремона је предложила виђење према коме би пресуда у случају *MOX* била разумљивија да је *UNCLOS* садржала тзв. *disconnection clause* (одредбу о раздвајању), какву садрже уговори Светске трговинске организације (СТО) и којом се обавезе по датом међународном уговору искључују у односу на одређену ужу групу држава-потписница. Иста ауторка наглашава да се такве одредбе односе пре свега на материјално право садржано у међународним уговорима, док се у предметној пресуди ради о искључивању меха-

гу Лисабонског уговора. М. Klamert, „New conferral or old confusion? The perils of making implied competences explicit and the example of external competence for environmental policy“, *CLEER Working Papers* 6/2011, 24–26.

⁵⁶ Мишљење правобраниоца П. Мадуре у предмету *Commission of the European Communities v. Ireland*, С 459/03, од 18. јануара 2006, пар. 1.

⁵⁷ Последња наведена категорија има само историјски значај, будући да је Н. Лавранос у тој категорији имао у виду уговоре у оквиру ГАТТ а из 1947. године, као и Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: *ECHR*). Европске заједнице су приступиле ГАТТ у 1995. године, док је приступање Европске уније *ECHR* у току. N. Lavranos, „On the need to regulate competing jurisdictions between international courts and tribunals“, *EUI Working Papers, MWP* 14/2009, 9–11.

низма за решавање спорова предвиђеног у међународном уговору за одређену ужу групу држава-потписница тог уговора.⁵⁸

Спорови по правилу обухватају низове правних питања, тако да се може десити да само нека од њих потпадају под надлежност Суда. Правобранилац Мадуро у мишљењу датом у предметном поступку нагласио је да чак ако и „само једно или мали број спорних питања потпадају под надлежност Суда“, такав се спор не може решавати на начин који није предвиђен оснивачким уговорима Заједнице, тј. да не постоји „праг“ висине удела који питања која спадају у надлежност Суда морају достићи да би неки спор био сматран неподобним да се решава било како другачије него на начин предвиђен оснивачким уговорима, односно пред Судом.⁵⁹ Стандард за подвођење конкрет-ног спора под искључиву надлежност Суда усвојен у пресуди гласи да су „спорна питања у великој мери регулисана мерама Заједнице“,⁶⁰ тј. да се „значајан део спора односи на тумачење или примену права Заједнице.“⁶¹ При том, у природи искључиве надлежности Суда ЕУ јесте да је управо он једини позван да оцени када таква надлежност постоји.⁶²

Везивање повреде чл. 292 УЕЗ, који говори о „тумачењу или примени оснивачких уговора“, за обухват надлежности Заједнице, представља саму срж пресуде у случају *МОХ*. Б. Хофштетер такво везивање сматра нејасним и сувишним, и предлаже могућност да је Суд таквој конструкцији прибегло из разлога „учтивости“ (*comity*) према другим међународним судским инстанцама, уместо што би могао да исту искључиву надлежност заснује на овлашћењу да тумачи мешовите споразуме.⁶³

У стручној литератури у вези са пресудом *МОХ* често се помиње случај *Ijzeren Rijn*, спор између Краљевине Белгије и Краљевине Низоземске (Холандије) поводом реактивирања железничке пруге између белгијске луке Антверпен и Рајнског басена у

⁵⁸ M. Cremona, „External Relations and External Competence of the European Union: The Emergence of an Integrated Policy“, *The Evolution of the EU Law*, (eds. P.Craig, G. de Burca), Oxford University Press, Oxford New York 2011, 220.

⁵⁹ Мишљење правобраниоца П. Мадуре у предмету *Commission of the European Communities v Ireland*, C 459/03, од 18. јануара 2006, пар. 13, 14.

⁶⁰ *Commission of the European Communities v. Ireland (Mox Plant)*, C 459/03, [Grand Chamber],[2006] ECR I 4635, пар. 110.

⁶¹ *Ibid*, пар. 135.

⁶² „Питање није само било да ли је Суд ЕУ имао искључиву надлежност, већ у односу на *ита* је имао искључиву надлежност.“ P. J. Cardwell, D. French, „Who Decides? The ECJ’s Judgment on Jurisdiction in the *MOX Plant* Dispute“, *Journal of Environmental Law* Vol. 29, 1/2007, 128, 129.

⁶³ Bernhard Hofstoetter, „’Can she excuse my wrongs?’ The European Court of Justice and International Courts and Tribunals“, *CYELP* 3/2007, 401 402.

Немачкој.⁶⁴ Стране у спору уговориле су надлежност Сталног арбитражног суда у Хагу,⁶⁵ и пред тим телом је спор и решен у мају 2005. године. Овај случај се наводи као различит од случаја *МОХ* утолико што су стране биле две чланице ЕЗ, али спор између њих није решен пред Судом ЕУ. Међутим, томе се не би требало превише чудити, будући да су обе стране биле сложне у ставу да решавање тог спора пред међународним арбитражним судом не представља повреду тадашњег чл. 292 УЕЗ (данас 344 УФЕУ). Чак су стране у спору у августу 2003. године, убрзо након закључења арбитражног споразума, упутиле заједничко писмо Генералном секретару Европске комисије, устврдивши да се „срж спора“ односи на тумачење двостраног Споразума о раздвајању из 1839. године. О пажњи која је посвећена важењу европског права говори и чињеница да је једно од седам поглавља пресуде насловљено „Улога европског права“. У том поглављу детаљно је објашњено зашто је арбитражни трибунал приступио решавању спора и поред важења чл. 292 УЕЗ.⁶⁶ У истој пресуди је детаљно објашњено зашто поједина питања важења и утицаја европског секундарног законодавства у одређеним областима нису пресудна за решење самог случаја.⁶⁷

Док је на формалноправном, као и на плану поступка, разликовање случаја *Ijzeren Rijn* од случаја *МОХ* лако разумљиво, постоје мишљења да је пресуда у случају *Ijzeren Rijn* важна, јер

⁶⁴ N. Lavranos, „The *Mox Plant* and *Ijzeren Rijn* Disputes: Which Court is the Supreme Arbiter?“, *Leiden Journal of International Law* 19/2006, 223-246.

⁶⁵ Арбитражним споразумом предвиђено је да арбитражни трибунал „своју одлуку заснује на међународном праву, укључујући и европско право уколико је то неопходно, узимајући у обзир обавезе страна у спору из члана 292. Уговора о Европској заједници“. Award in the Arbitration regarding the Iron Rhine („*Ijzeren Rijn*“) Railway between the Kingdom of Belgium and the Kingdom of the Netherlands, Decision of 24 May 2005, Reports of International Arbitral Awards, Vol. XXVII, 35-125, пар. 4, http://untreaty.un.org/cod/riaa/cases/vol_XXVII/35_125.pdf, 4.8.2012.

⁶⁶ Укратко, трибунал је своје виђење нахођења сопствене надлежности из ван искључиве надлежности Суда ЕУ образложио својим погледом на примену тзв. *CILFIT* критеријума ставом да се у односу на дати спор налази у положају аналогном положају суда неке државе чланице, у смислу да свако позивање на право ЕЗ не повлачи обавезу пуштивања страна у спору пред Суд ЕУ и да се у конкретном није захтевало коначно или релевантно тумачење права ЕЗ. Одлука арбитражног трибунала у арбитражном спору поводом *Iron Rhine (Ijzeren Rijn)* железничке пруге између Краљевине Белгије и Краљевине Холандије, од 24. маја 2005, http://www.pca-cpa.org/showfile.asp?fil_id_377, пар. 103-106.

⁶⁷ Супротно мишљење износи Н. Лавранос, који сматра да је због чињенице да је решавање спора захтевало да буду тумачени Директива о природним стаништима ЕЗ, као и чл. 292 УЕЗ, тј. да буде тумачено право ЕЗ, искључива надлежност Суда сагласно чл. 292. УЕЗ постојала и да је арбитражни трибунал био обавезан да одбије надлежност и упути странке на Суд ЕУ. N. Lavranos, „The *Solange* Method as a Tool for Regulating Competing Jurisdictions Among International Courts and Tribunals“, *Loy. L. A. Int'l & Comp. L. Rev.*, Vol. 30:275, 2008, 289.

показује како пример немоћи Суда ЕУ да спречи изношење спора о праву ЕУ пред други арбитражни трибунал и могућу тенденцију држава чланица ЕУ да из различитих разлога прибегавају решавању спорова изван Суда ЕУ,⁶⁸ тако и опасност од пролиферације међународних арбитражних трибунала по јединственост и кохерентност судског тумачења права ЕУ.⁶⁹

У литератури се понекад истиче да је *OSPAR* трибунал поступио различито од арбитражног трибунала састављеног на основу *UNCLOS* утолико што није зауставио поступак до решења спора између Европске комисије и Ирске пред Судом ЕУ, односно да није узео у обзир обавезе страна у спору сагласно комунитарном праву и да тиме није исказао учтивост (*comity*) према Суду ЕУ.⁷⁰ Међутим, за такве примедбе нема места из три разлога. Прво, *OSPAR* трибунал је пресуду донео неколико месеци пре него што је Европска комисија тужила Ирску Суду ЕУ. Друго, док је *UNCLOS* трибуналу Уједињено Краљевство оспоравало надлежност за решавање спора због постојања искључиве надлежности Суда ЕУ у погледу тумачења *UNCLOS*,⁷¹ оно то није учинило у својој одбрани пред *OSPAR* трибуналом, већ се ограничило на одбрану у меритуму, износећи три разлога због којих се захтев Ирске не може сматрати ваљано заснованим на члану 9 *OSPAR*.⁷² Коначно, *OSPAR*, за разлику од *UNCLOS*, не садржи одредбу о координацији механизма за решавање спорова.⁷³

Приликом процене значаја пресуде у случају *MOX* важно је имати у виду и разлику између њене изреке и става који је поводом истог чињеничног склопа заузео *ITLOS* приликом *prima facie* изјашњавања о својој надлежности. Тај суд је, наиме, одбио тврдњу

⁶⁸ P. J. Cardwell, D. French, „Who Decides? The ECJ’s Judgment on Jurisdiction in the *MOX Plant Dispute*“, *Journal of Environmental Law* Vol. 29, 1/2007, 128.

⁶⁹ N. Lavranos, „On the need to regulate competing jurisdictions between international courts and tribunals“, *EUI Working Papers, MWP 14/2009*, 22.

⁷⁰ На пример, N. Lavranos, „On the need to regulate competing jurisdictions between international courts and tribunals“, *EUI Working Papers, MWP 14/2009*, 15, 22; N. Lavranos, „The *Solange* Method as a Tool for Regulating Competing Jurisdictions Among International Courts and Tribunals“, *Loy. L. A. Int’l & Comp. L. Rev.* Vol. 30:275, 2008, 285.

⁷¹ Параграфи 4.19 4.22 Противподнеска Уједињеног Краљевства у предмету Ирска против Уједињеног Краљевства, од 9. јануара 2003, <http://www.pca.cpa.org/showfile.asp?fil id 227>, 4.8.2012.

⁷² Противподнесак Уједињеног Краљевства у предмету Ирска против Уједињеног Краљевства пред Трибуналом основаним сагласно члану 32(1) Конвенције за заштиту морске средине североисточног Атлантика, од 6. јуна 2002, <http://www.pca.cpa.org/showfile.asp?fil id 437>, 4.8.2012.

⁷³ Члан 282. *UNCLOS* даје могућност било којој од страна у спору поводом одредаба *UNCLOS* да такав спор коначно реши на основу регионалног споразума чије су обе стране у спору такође потписнице.

Уједињеног Краљевства да није надлежан будући да спор потпада под обавезне механизме за решавање спорова предвиђене *OSPAR*, УЕЗ и УЕУРАТОМ, позвавши се на једнаку правну снагу тих уговора и *UNCLOS*, као и на тврдњу да се сваки од механизма за решавање спорова предвиђених наведеним уговорима односи на спорове поводом одговарајућег уговора.⁷⁴

3.3. Искључива надлежност Суда ЕУ као гарант аутономије права Уније

У образложењу пресуде Суд је изричито поистоветио чињеницу да „ниједан међународни уговор не може утицати на распоред одговорности одређен оснивачким уговорима“ са немогућношћу да било који међународни уговор утиче на „аутономију правног система Заједнице“. На сличан начин, у образложењу се поредак надлежности (*jurisdictional order*) у оквиру Заједнице поистовећује са њеном аутономијом.⁷⁵ Важно је приметити да иако наглашена, веза између аутономије правног поретка Заједнице и искључиве надлежности Суда није објашњена.

Поменути став о вези искључиве надлежности Суда ЕУ за спорове поводом оснивачких уговора и квалитета аутономије права ЕУ изнет у пресуди поклапа се са формулацијом правобраниоца Мадуре да је искључива надлежност средство за очување аутономије права ЕЗ.⁷⁶

Веза између надлежности и тзв. аутономије права Заједнице препозната је у пракси Суда први пут у Мишљењу Суда 1/91 о Споразуму о стварању Европског економског простора.⁷⁷ У том мишљењу Суд је први пут приступио тумачењу одредбе оснивачких уговора о својој искључивој надлежности за тумачење и примену оснивачких уговора (тада је то био чл. 219 Уговора о оснивању Европске економске заједнице – УЕЕЗ), најавивши тако шири обухват ове одредбе у

⁷⁴ Наредба Међународног суда за право мора (*ITLOS*), од 3. децембра 2001. http://www.itlos.org/fileadmin/itlos/documents/cases/case_no_10/Order.03.12.01.E.pdf, 4.8.2012.

⁷⁵ Пресуда у предмету *Commission v. Ireland* C 459/03 [Grand Chamber], од 30. маја 2006, пар. 123, 124, 154.

⁷⁶ Мишљење правобраниоца П. Мадуре у предмету *Commission of the European Communities v. Ireland*, C 459/03, од 18. јануара 2006, пар. 10.

⁷⁷ Дакле интервенција Суда, која се састојала у утврђивању повреде УЕЗ, оправдана је ризиком да би арбитражни трибунал могао да угрози аутономију правног система Заједнице, при чему дакле, како то примећује Хофштетер, конкретна повреда аутономије правног система Заједнице није утврђена. В. Hofstoetter, „Can she excuse my wrongs?“ *The European Court of Justice and International Courts and Tribunals*, *CYELP* 3, 2007, 401; *Opinion 1/91*, [1991] ECR I 6079, од 14. децембра 1991, пар. 30, 35. <http://eur.lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61991CV0001:EN:PDF>.

пресуди *МОХ*.⁷⁸ Важна разлика између две одлуке јесте у томе што је у ранијој, тј. у Мишљењу 1/91, Суд вршио предвиђање могућег угрожавања дејства одредбе УЕЕЗ о искључивој надлежности Суда услед закључења Споразума о стварању Европског економског простора. За разлику од тога, у пресуди *МОХ*, Суд је у конкретном случају утврдио повреду исте те одредбе.

Као битно за схватање природе права ЕЗ/ЕУ, у Мишљењу 1/91 се истиче и објашњење да различити циљеви Европског економског простора и ЕЗ јесу разлог зашто хомогеност права у оквиру Европског економског простора не може бити обезбеђена идентичним одредбама у одговарајућим уговорима. Наиме, док Европски економски простор има за циљ слободу трговине и конкурентност у економским и трговинским односима, ЕЗ има за циљ економску интеграцију која води ка јединственом тржишту и европском уједињењу. Такође, УЕЗ предвиђа пренос суверених овлашћења на ЕЗ, док је споразум о Европском економском простору класичан уговор међународног права.⁷⁹

3.4. Дужност сарадње

У пракси Суда развијено је учење о дужности сарадње коју дугују државе чланице ЕУ. Како се у пресудама и мишљењима Суда ова дужност често помињала заједно са „захтевом за јединством међународног представљања Заједнице (односно Уније)“, неки аутори управо тај захтев сматрају основом ове дужности.⁸⁰ Други пак поменути дужност заснивају првенствено на начелу лојалне сарадње, прописаном оснивачким уговорима.⁸¹ То начело је, наиме, до Лисабонског уговора било прописано чл. 10 УЕЗ, а након Лисабонског уговора одредбом чл. 4, ст. 3 УЕУ.⁸²

У погледу значаја пресуде у случају *МОХ*, истиче се да се у њој први пут дужност сарадње држава чланица изричито заснива на

⁷⁸ Детаљно о Мишљењу 1/91, као и о Мишљењу Суда 1/92 које је уследило у истој ствари, вид. код: Barbara Brandtner, “The ‘Drama’ of the EEA, Comments on Opinions 1/91 and 1/92“, *EJIL* 3/1992, 300 328, <http://www.ejil.org/pdfs/3/2/2042.pdf>

⁷⁹ Opinion 1/91, [1991] ECR I 6079, од 14. децембра 1991, пар. 14 22.

⁸⁰ Кербрат и Мадалон примећују да се Суд у пресуди није изјаснио о оптужби Комисије да је Ирска спорним поступцима повредила јединство међународног представљања Заједнице. Они у томе виде доктринарно раздвајање начела о јединству међународног представљања од дужности лојалне сарадње. Y. Kerbrat, Ph. Maddalon, “Affaire de l’Usine MOX: la CJCE rejette l’arbitrage pour le règlement des différends entre Etats membres“, *Revue trimestrielle de droit européen* 2007, 154.

⁸¹ Christophe Hillion, “Mixity and coherence in EU external relations: The significance of the ‘duty of cooperation’“, *CLEER Working Papers* 2009/2.

⁸² Члан 10 УЕЗ садржао је одредбе става 2 и 3 цитираног члана 4 став 3 ТЕУ.

начелу сарадње из чл. 10 УЕЗ (односно чл. 3, ст. 4 УЕУ).⁸³ Такође, та пресуда је значајна за тумачење члана 10 УЕЗ, тј. обавезе лојалне сарадње, утолико што је први пут у обухват те обавезе укључила и однос са правосудним органима Заједнице. То је учињено делом изреке у коме је утврђено да је повреда обавезе из чл. 292 УЕЗ о искључивој надлежности Суда ЕУ од стране Ирске у ствари конзумирала и повреду чл. 10 УЕЗ.

Изреком пресуде усвојена је и тачка оптужног захтева којом је захтевано да се утврди да је Ирска својим поступцима повредила члан 10 УЕЗ утолико што није обавестила органе ЕЗ о намери да прибегне решавању спора путем међународне арбитраже. Како је објаснио Н. Лавранос, оваква одлука омогућује Комисији да буде обавештена о намери сваке државе чланице да покрене спор пред неком другом инстанцом уместо пред Судом, те да уколико такав спор буде покренут против њене воље, његово окончање спречи.⁸⁴

Дужност сарадње посебно се појављује у вези са мешовитим уговорима, где има различит интензитет зависно од тога да ли су надлежности за извршење обавеза по датом уговору јасно подељене или не.⁸⁵

До новије артикулације дужности сарадње у вези са једним мешовитим уговором дошло је у пресуди у случају Европска комисија против Шведске (*Commission v. Sweden*).⁸⁶ У том спору Комисија се Суду обратила са захтевом да прогласи повреду обавеза по чл. 10 УЕЗ и 300(1) УЕЗ од стране Краљевине Шведске. Та држава је, наиме, прво у оквиру Савета била предложила да ЕЗ затражи убрајање одређене супстанце у Анекс А Штокхолмске конвенције о трајним органским загађивачима из 2001. године.⁸⁷ Конвенција је мешовити споразум, тако да је била потписана и од стране ЕЗ и од стране њених држава чланица. Суд је нашао да је једностраним подношењем предлога Шведска поступила различито од стратегије усаглашене у оквиру Савета. Такође, Суд је нашао да је предлог Шведске могао проузроковати да ЕУ буде обавезана конкретном одредбом коју сама није била спремна да прихвати, те да је самим тим предлог Швед-

⁸³ C. Hillion, „Mixture and coherence in EU external relations: The significance of the ‘duty of cooperation’“, *CLEER Working Papers* 2009/2, 7.

⁸⁴ N. Lavranos, „The Solange Method as a Tool for Regulating Competing Jurisdictions Among International Courts and Tribunals“, *Loy. L. A. Int'l & Comp. L. Rev.*, Vol. 30:275, 2008, 284.

⁸⁵ C. Hillion, 17 29.

⁸⁶ *European Commission v. Kingdom of Sweden* Case C 246/07 [2010] ECR I 0000.

⁸⁷ Текст и пратећи документи доступни на адреси на <http://chm.pops.int/>, 4.8.2012.

ске могао имати негативне последице по ЕУ.⁸⁸ Утврђена је повреда оба става тадашњег чл. 10 УЕЗ. Суд је истакао да је очигледно да се радило о пољу подељених надлежности, поводом кога је неопходно обезбедити блиску сарадњу између држава чланица и институција Заједнице.⁸⁹ Зато је описани поступак Шведске оцењен као повреда обавезе из тадашњег члана 10 ЕЗ.⁹⁰ За разлику од пресуде у случају *МОХ*, у којој је разрађена обавеза сарадње у погледу решавања спорова у контексту мешовитог вишестраног споразума, у *Commission v. Sweden* је дужност сарадње разрађена у погледу учешћа у преговорима поводом измена једног таквог споразума.⁹¹

4. ЗНАЧАЈ

Заједно са пресудом у случају *Kadi*, пресуда у случају *МОХ* спада у групу важних преседана који се односе на сукоб надлежности судова и материјално-правних норми права ЕУ и међународног права. У тим пресудама поменути сукоб је решен у корист судова и норми ЕУ, с образложењем да је то неопходно с циљем очувања аутономије права ЕУ.

Пресуда у случају *МОХ* често се цитира у контексту тзв. „пролиферације“ међународних судова,⁹² као први пример да је

⁸⁸ *European Commission v. Kingdom of Sweden* Case C 246/07 [2010] ECR I 0000. пар. 91, 101.

⁸⁹ *Ibid*, пар. 73 75.

⁹⁰ Као и у другим пресудама које представљају важне преседане у погледу аутономије права ЕУ у односу на међународно право и у овој пресуди Суд је у највећој мери усвојио аргументе правобраниоца П. Мадуре. Мишљење правобраниоца П. Мадуре у предмету *Commission of the European Communities v. Kingdom of Sweden* C 247/07, од 1. октобра 2009, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62007CC0246:EN:HTML>

⁹¹ П. Ван Елсуwege сумира практичне последице ове пресуде на следећи начин: усаглашено поступање на нивоу ЕУ које ствара дужност на страни држава чланица на одговарајуће поступање или уздржавање настаје чим се одређено питање почне разматрати пред институцијама ЕУ, а не онда када те установе донесу и формалну одлуку; друго, дужност сарадње је у блиској вези са јединством међународног представљања ЕУ, које намеће обавезе државама чланицама и у погледу преговора поводом међународних уговора, што је посебно важно у случају мешовитих споразума; треће, да поступци држава чланица на међународном плану не смеју утицати на доношење одлука у оквиру ЕУ. Peter Van Elsuwege, „*Commission v. Sweden*“, *The American Journal of International Law*, Vol. 105, 2/2011, 309 310.

⁹² Предметну пресуду Б. Хофштетер користи као повод за питање да ли ће повећање броја међународних судова у будућности довести до повећања броја спорова, уместо до њиховог смањења. В. Hofstoetter, „Can she excuse my wrongs? The European Court of Justice and International Courts and Tribunals“, *CYELP* 3, 2007, 411. Џ. Крофорд, пак, истиче да пролиферација међународних судова, тј.

Суд ЕУ решио сукоб своје надлежности са надлежношћу једног чисто међународног суда и то у своју корист.⁹³ Ради се о једном од најважнијих преседана у погледу квалитета „аутономности“ права ЕУ, у коме је тај квалитет заснован на првенству које Суд ЕУ има у односу на међународне судове у погледу тумачења и примене права ЕУ.

Најважније правило успостављено пресудом у предмету *МОХ* је широко одређење предмета искључиве надлежности Суда, непосредно ослоњено на широко одређење права Уније, које обухвата све уговорне обавезе којима Унија приступи чак и у областима за које надлежности дели са државама чланицама.⁹⁴ Док је Ирска засновала надлежност међународног арбитражног трибунала на одредбама *UNCLOS*, Суд је искључио важење тих одредаба и своју искључиву надлежност засновао на праву ЕЗ.

Пресуда је важна потврда већ раније утврђеног начела да постоји нераскидива веза између искључиве надлежности Суда за спорове поводом тумачења и примене права Уније и аутономије права ЕУ.⁹⁵ Б. Хофштетер истиче да је таквом одлуком Суд ЕУ чврсто

институционализација међународног права, није нова појава, као што то нису ни сукоби надлежности међу међународним судовима, као и да је међународно право од свог настанка било подложно фрагментацији. James Crawford, "Continuity and Discontinuity in International Dispute Settlement: An Inaugural Lecture", *Journal of International Dispute Settlement*, Vol. 1, 1/2010, 23-24.

⁹³ Залажући се за општу примену тзв. *Solange* метода у погледу решавања позитивних сукоба надлежности између међународних судова, Н. Лавранос је изнео критику решења коме је прибегао Суд ЕУ у погледу афирмације своје надлежности у случају *МОХ*. Примена поменутог правила би по Лавраносу значила да би Суд ЕУ вратио странке пред трибунал основан сагласно *UNCLOS*, што би у великој мери скратило поступак, при чему ниједан од интереса које штити Суд ЕУ (уједначена примена права ЕЗ и сл.) не би били угрожени. N. Lavranos, "The *Solange* Method as a Tool for Regulating Competing Jurisdictions Among International Courts and Tribunals", *Loy. L. A. Int'l & Comp. L. Rev.*, Vol. 30:275, 2008, 329.

⁹⁴ Критике става заузетог у пресуди обухватају тврдњу да је „Суд усвојио већ оштру концепцију аутономије правног поретка Заједнице, којом се ограничавају могућности дијалога између међународних судских инстанци и Европског суда“. Y. Kerbrat, Ph. Maddalon, "Affaire de l'Usine MOX: la CJCE rejette l'arbitrage pour le règlement des différends entre Etats membres", *Revue trimestrielle de droit européen* 2007, 154. „... [став заузет у пресуди] значајно ограничава право држава чланица ЕУ да прибегну другим механизмима за решавање спорова по свом избору. Надаље, експанзивно тумачење сопствене искључиве надлежности Суда ЕУ неизбежно ограничава друге међународне судове и трибунале да врше своју надлежност у случајевима у које су укључене државе чланице Европске заједнице и који можда обухватају питања по праву ЕЗ“. N. Lavranos, "On the need to regulate competing jurisdictions between international courts and tribunals", *EUI Working Papers*, MWP 14/2009, 18.

⁹⁵ У раду у коме настоје да објасне инхерентна ограничења „уставности међународног права“, чији развој је у току, насупрот јасним захтевима уставности ЕУ, д'Аспремон и Допањ искључиву надлежност Суда, утврђену пресудом у случају

заузео перспективу уставног суда ЕЗ и да у том погледу ова пресуда спада у ред најзначајнијих. Практична последица је највеће могуће укидање могућности за решавање спорова међу државама чланицама пред арбитражним трибуналима.⁹⁶

Друго, пресуда је важна за сагледавање начина на који се тумачи вршење изричите надлежности Уније за спољне уговорне односе – да самим приступањем неком међународном уговору Унија врши своја овлашћења у оквиру подељених надлежности, тако да обавезе по том међународном уговору у односу на које подељене надлежности постоје постају саставни део права Уније.

Треће, пресуда је важна и за разумевање обавезе лојалне сарадње прописане оснивачким уговорима утолико што је у њој први пут изричито та обавеза заснована на начелу сарадње предвиђеном оснивачким уговорима и такође изражен став да је том обавезом обухваћен и однос према судским органима Уније.

Када се синтетички посматра изрека пресуде у случају *МОХ*, посебно њене прве две тачке, може се закључити да је њоме Суд ЕУ „пресекао“ дејство међународних аката у погледу надлежности за решавање спорова по тим актима према државама чланицама ЕУ у свим случајевима у којима се може сматрати да су ти акти постали део права ЕУ, што се посебно односи на мешовите споразуме. Из перспективе унутрашњег права ЕУ, овај синтетички поглед на изреку у пресуди *МОХ* представља артикулацију везе између чл. 3, ст. 2 УФЕУ, у коме је прописана искључива надлежност ЕУ на плану међународног уговорног права, чл. 3, ст. 4 УЕУ – дужности сарадње (раније чл. 10 УЕЗ) и одредбе о искључивој надлежности Суда ЕУ садржане у чл. 344 УФЕУ (раније чл. 292 УЕЗ).

МОХ, контролу законитости аката установа ЕУ и искључење класичних санкција међународног права из односа међу државама чланицама ЕУ наводе као три основне карактеристике правних лекова по праву ЕУ, који, пак, заједно са непосредном при меном и првенством права ЕУ у односу на државе чланице чине системски квалитет уставног оквира ЕУ. Jean d'Aspremont, Frédéric Dopagne, „Two Constitutionalisms in Europe: Pursuing an Articulation of the European and International Legal Orders“, *ZaeRV* 68/2008, 947 950.

⁹⁶ B. Hofstoetter, „Can she excuse my wrongs? The European Court of Justice and International Courts and Tribunals“, *CYELP* 3/2007, 402 407. Пресуда је чак од стране неких аутора искоришћена као главни аргумент зашто Међународни трибунал за право мора (*ITLOS*) нема оправдање. На пример, Џ. Сејмур истиче да у већини случајева спорова иницијално изнетих пред тај трибунал коначно буду решени пред другим инстанцама, а да се у пракси показало да само привремене мере наложене од стране тог трибунала имају практичан значај за коначно решење спора. Jillaine Seymour, „The International Tribunal for the Law of the Sea: A Great Mistake?“, *Indiana Journal of Global Legal Studies*, Vol. 13, 1/2006, 32 34.

Dr. Maja Lukić, LL.M.

Lecturer

University of Belgrade Faculty of Law

AUTHORITY OF THE EU COURT OF JUSTICE MORE
IMPORTANT THAN LEGAL SECURITY MOX PLANT
JUDGMENT

Summary

The focus of this paper is on the judgment of the Court of Justice of European Union (CJEU) of 2006 in a case instituted by the European Commission against Ireland over the arbitration that Ireland had initiated against the United Kingdom in relation to the *MOX* plant in Sellafield, UK, and its manifold importance for interpretation and development of the EU law. As it is shown, the Commission claimed that Ireland, by having instituted arbitral proceedings pursuant to UN Convention on the Law of the Sea (UNCLOS), breached exclusive competence of CJEU for disputes involving EU, that it has thus submitted a dispute involving EU law to a non-competent authority and infringed upon autonomy of EU law, as well as that it has breached duty of cooperation with EU institutions. The analysis of the problem presented is reflected in several aspects: firstly, the judgment upheld the claims of the Commission, and in doing so broadened exclusive jurisdiction of CJEU for adjudicating disputes involving EU law: mere accession of EU to a mixed agreement subsumes the subject matter of that agreement under the concept of EU law; secondly, the judgment for the first time explicitly affirmed exclusive jurisdiction of the CJEU over disputes involving EU in a particular case; finally, the duty of cooperation was interpreted as limiting the power of member states to independently from the EU institutions pursue their rights and obligations under international law. As the paper concludes, the *MOX* judgment may be regarded seminal due to the synergetic effect of its dicta on decoupling of legal systems of EU member states from their rights and obligations under international law, together with affirmation of EU institutions as a powerful broker between the two realms.

Key words: *MOX Plant*. – *Implied powers*. – *External competence*. – *Duty of cooperation*. – *UNCLOS*.